

Қазақстан Республикасы Оқу
ағарту министрінің 2022 жылғы 27
тамыздағы No 384 бұйрығына
қосымша

Жалпы білім беру ұйымдарының педагог психологтарына арналған «Білім беру үдерістерін психологиялық қамтамасыз ету» тақырыбындағы біліктілікті арттыру курсының оқу бағдарламасы (80 сағат)

Бағдарлама авторлары:

Аксакалова Жанна

Кенжебековна – психол.ғыл.канд,
Абай ат. ҚазҰПУ-дың аға
оқытушысы

Касымова Гулжайна

Куралбаевна – Ph.D., Абай ат.
ҚазҰПУ-дың қауымдастырылған
профессоры

Алматы, 2023

Жалпы білім беру ұйымдарының педагог психологтарына арналған «Білім беру үдерістерін психологиялық қамтамасыз ету» тақырыбындағы біліктілікті арттыру курсының оқу бағдарламасы (80 сағат)

1. Жалпы ережелер

1. Жалпы білім беру ұйымдарының педагог психологтарына арналған «Білім беру үдерістерін психологиялық қамтамасыз ету» тақырыбындағы біліктілікті арттыру курсының оқу бағдарламасы (80 сағат);

2. Бағдарлама баланың дамуының жеке білім беру траекториясын құру және когнитивтік мотивацияның тұрақтылығын қалыптастыру негізінде білім беру үдерістерін психологиялық қамтамасыз етуді ұйымдастыруда педагог-психологтардың кәсіби құзыреттілігін арттыруға бағытталған.

2. Глосарий

Диагностика – арнайы әзірленген әдістемелерді пайдалана отырып, педагогикалық процестерді, құбылыстарды және т.б. сандық бағалау және сапалық талдау.

Білім беруді даралау – баланы қолдау, оның білім беру траекториясын құру немесе оның даму ерекшеліктерін кәсіби түзету.

Қарым-қатынас әрекеттері – ересектермен және құрдастарымен қарым-қатынас және өзара әрекеттесу.

Шығармашылық – адамдардың өзіндік құндылықтарды құру және стандартты емес шешімдер қабылдау қабілетін көрсететін қабілеті.

Тұлғааралық қатынастар – адамдар арасындағы субъективті тәжірибелі қарым-қатынастар, объективті түрде өзара әсер ету сипаты мен әдісінде көрінетін, және қарым-қатынас процесінде адамдардың бір-бірімен жасайтын бірлескен іс-әрекеті.

Мотивация – мақсатқа жету үшін өзін және басқаларды әрекетке ынталандыру процесі.

Білім беру – тұлғаның интеллектуалдық, рухани, адамгершілік, шығармашылық, дене және (немесе) кәсіптік дамуы, оның білім беру деңгейін қанағаттандыратын білім, қабілет, дағды, құндылықтар, тәжірибе мен құзыреттіліктердің жиынтығы, тәрбиелеу мен оқытудың біртұтас мақсатты процесі қажеттіліктер мен мүдделер.

Тәрбие процесі - білім беру нәтижелеріне қол жеткізу үшін арнайы ұйымдастырылған ортада оқу пәндерінің жағдайының педагогикалық негізделген, дәйекті, үздіксіз өзгеруі.

Білім беру ортасы – бұл оқу процесінің жиынтығы, оны ұйымдастырудың ерекшеліктері, сондай-ақ оның бағдарламалық-әдістемелік, оқу-материалдық, материалдық-техникалық, психологиялық-педагогикалық, медициналық-әлеуметтік қамтамасыз етілуі.

Мүмкіндігі шектеулі білім алушы – психологиялық-дәрігерлік-педагогикалық комиссиямен расталған дене және (немесе) психологиялық дамуында кемшіліктері бар және оларға арнайы жағдайлар жасамай білім алуға кедергі жасайтын жеке тұлға.

Дамудың психологиялық диагностикасы – жеке психологиялық ерекшеліктерін анықтау және зерттеу.

Психологиялық кеңес беру – мұқтаж адамдарға маманның тікелей психологиялық көмегін көрсетумен байланысты практикалық психологияның ерекше саласы.

Дамытушы білім беру ортасы – балаларды әлеуметтендіру және даралау жағдайларының жүйесі.

Өзін-өзі бағалау – жеке адамның өзіне немесе оның жеке қасиеттеріне берген құндылығын білдіретін өзіндік сананың элементі. Мұндай бағалаудың негізгі критерийі жеке тұлғаның жеке мағыналық жүйесі болып табылады.

Эмпатия – симпатия түрінде басқа адамның эмоционалдық күйлерін түсіну. Басқаның позициясын қабылдау мүмкіндігі; реинкарнация, адамның, жануардың немесе заттың ішкі әлеміне ену; зерттелетін объект немесе құбылыс ретінде сезіну, ойлау, сөйлеу, тәжірибе жасау.

3. Бағдарламаның тақырыптары

Модульдер	Тақырып
1. НОРМАТИВТІК-ҚҰҚЫҚТЫҚ	1.1 Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023 – 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасының ғылыми-теориялық негіздері
	1.2 Білім беру жүйесіндегі педагог-психологтардың қызметін реттейтін нормативтік құжаттар
2. БАСҚАРУШЫЛЫҚ	2.1 Жүйені басқарудағы басқару коммуникациясының моделі – оқытушы – студенттер – педагог-психолог
	2.2 Қазіргі оқу процесін ұйымдастыруға қойылатын талаптар
	2.3 Білім беру ұйымдарындағы оқу-тәрбие процесін психологиялық қамтамасыз ету тұжырымдамасы
	2.4 Білім беру үдерістерін қолдауға және жетілдіруге арналған негізгі дамытушылық, түзету және өтемдік бағдарламалар
3. МАЗМҰНДЫҚ-ПРОЦЕССУАЛДЫҚ	3.1 Психологиялық-педагогикалық қолдаудың мәні. Білім беру субъектілері және оларды қамтамасыз ету ерекшеліктері

	3.2 Психологиялық-педагогикалық қолдаудың міндеттері мен функциялары
	3.3 Психологиялық-педагогикалық қолдаудың принциптері
	3.4 Психологиялық-педагогикалық қолдаудың құрамдас бөліктері мен үлгілері
	3.5 Оқу процесін психологиялық қамтамасыз етудің негізгі бағыттары
	3.6 Психологиялық қолдау көрсету нысандары (кеңес беру, диагностикалық, түзету-дамыту, профилактикалық)
	3.7 Презентация «Оқу процесін психологиялық-педагогикалық қамтамасыз ету моделі»
4. ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ	4.1 Технологиялық психологиялық қолдаудың білім алушылардың әл-ауқаты мен оқу үлгеріміне әсері
	4.2 Технологиялық психологиялық қолдаудың білім алушылардың әл-ауқатына және оқу үлгеріміне әсері
	4.3 Этика және құпиялылық мәселелерін мұқият қарастыра отырып, технологиялық модульдерді біріктіруді талап ету
	4.4 «Білім алушыларға жеке және қолжетімді қолдау көрсету» дөңгелек үстел
	4.5 Білім алушылардың кәсіби құзыреттіліктерінің даму деңгейін анықтау
5. ӨЗГЕРМЕЛІ	5.1 Педагог-психолог мәртебесін әдістемелік қамтамасыз ету, корпоративтік этика
	5.1 Психологиялық мектеп: Тәрбие мен білім берудегі гендерлік көзқарас
	5.2 Мектептегі зорлық-зомбылық: балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселесі
	5.2 Психологиялық-педагогикалық қолдауды жүзеге асыру жағдайында мектептегі қауіп факторлары және олардың алдын алу

4. Бағдарламаның мақсаты, міндеттері және күтілетін нәтижелері

Бағдарламаның мақсаты: баланың дамуының жеке білім беру траекториясын құру және когнитивтік мотивацияның тұрақтылығын қалыптастыру негізінде білім беру үдерістерін психологиялық қамтамасыз етуді ұйымдастыруда студенттердің кәсіби құзыреттілігін арттыру.

Міндеттері:

1) білім алушыларға білім беру үдерістерін психологиялық қамтамасыз ету кезінде Қазақстан Республикасының білім беру саласындағы нормативтік құқықтық актілері туралы білімдерін пайдалана білу қабілетін дамыту;

2) білім беру ұйымдарында педагогикалық психологтардың озық тәжірибесін және психологиялық қолдау көрсетудің тиімді үлгілерін енгізуге;

3) білім беру үдерістерін психологиялық қамтамасыз етудегі педагог-психолог қызметінің негізгі бағыттарының мазмұнын ашу;

4) негізгі білім беру бағдарламаларын іске асыру үшін психологиялық жағдай жасауға жеке және кәсіби дайындығын қалыптастыру;

5) балаларға, оның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға психологиялық қолдау көрсету бағдарламаларын жасау және іске асыру процесінде психологиялық қолдау көрсету мамандарының ата-аналармен және педагогтармен тиімді өзара іс-қимылы мен ынтымақтастығы дағдыларын жетілдіру.

Күтілетін оқу нәтижелері

Курстық оқуды аяқтағаннан кейін курс тыңдаушылары:

1) оқу үдерістерін психологиялық қамтамасыз етуді жүргізудің нормативтік әдістерін қолдануды білу;

2) білім беру ұйымдарында психологиялық қолдау көрсетудің озық тәжірибелері мен үлгілерін кәсіби қызметте қолдана алатын болады;

3) білім беру үдерістерін психологиялық қамтамасыз етудегі педагог-психолог қызметінің заманауи тәсілдері мен негізгі бағыттары туралы түсінік қалыптастырады;

4) оқу-тәрбие процестерін психологиялық қамтамасыз ету үшін арнайы жағдайлар жасауға жеке және кәсіби дайындық дағдыларын қалыптастырады;

5) әлеуметтік-педагогикалық көзқарас парадигмасында жалпы білім беру ұйымдарында ерекше білім беруді қажет ететін балаларды тәрбиелеу мен оқытудың білім беру үдерістерін психологиялық қамтамасыз ету үшін арнайы жағдайлар жасаудың нормативтік әдістерін қолдануды білуі тиіс.

5. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Білім беру бағдарламасы 5 модульден тұрады:

- 1) нормативтік-құқықтық;
- 2) басқарушылық;
- 3) мазмұндық-процессуалдық;
- 4) технологиялық;
- 5) өзгермелі.

Модуль 1. Нормативтік-құқықтық. Модульде берілген дәрістердің тақырыптары білім алушыларға Қазақстан Республикасының білім беру жүйесіндегі даму, тәрбиелеу және оқыту процестеріне көзқарастарды өзгертудегі мемлекеттік саясаттың тұжырымдамалық бағыттары мен қағидаттарын

анықтауға және білім беру жүйесін реттейтін нормативтік құжаттармен танысуға мүмкіндік береді.

Модуль 2. Басқарушылық. Модульді оқу барысында студенттер жүйе әкімшілігіндегі басқару коммуникациясының моделімен танысады – мұғалімдер – студенттер – оқытушы – психолог; негізгі дамытушылық, түзету және компенсаторлық бағдарламалармен; оқу үдерістерін қолдауға және жетілдіруге арналған психологиялық оқу материалдары.

Модуль 3. Мазмұндық-процессуалдық. Модульді оқу барысында студенттер психологиялық қолдауды ұйымдастырумен, міндеттерімен, принциптерімен, функцияларымен, құрамдас бөліктерімен, үлгілерімен танысады. Студенттер білім беру үдерісін психологиялық қамтамасыз етудің негізгі бағыттарын (білім беру үдерісіне барлық қатысушылардың психологиялық құзыреттілігін арттыру, білім беруді басқару жүйесін ақпараттық-аналитикалық қамтамасыз ету, психологиялық жобалау, психологиялық сараптама, оқу процесіне қатысушыларға психологиялық көмек көрсету) және нысандары (кеңес беру, диагностикалық, түзету-дамыту, профилактикалық) зерттейді.

Тыңдаушылар «Білім беру үдерісін психологиялық-педагогикалық қамтамасыз ету моделі» презентациясы арқылы дөңгелек үстелде оқу процесін психологиялық қамтамасыз етудің өзекті мәселелерін талқылауға мүмкіндік алады.

Модуль 4. Технологиялық. Білім алушылар педагог-психологтың кәсіби іс-әрекетінде заманауи қашықтықтан технологияларды қолдану тәжірибесінде ақпараттық технологияның әдістерін, тәсілдерін және құралдарын қолдану аясын кеңейтеді; қашықтықтан білім беру технологияларын пайдалану ерекшеліктерін, білім беру ақпараттық кеңістігіндегі киберқауіпсіздікті зерттейді.

Модуль 5. Өзгермелі. Бұл модульдің тақырыбы білім алушылардың кіріс сауалнамасы арқылы анықталады. Бұл модуль тақырыптар бойынша әдістемелік жұмыс жүйесінде педагог-психологқа психологиялық қолдау көрсетудің негізгі бағыттарын қарастырады.

6. Оқу үрдісін ұйымдастыру

Курстар келесі режимде ұйымдастырылады:

Бағдарламаның оқу-тақырыптық жоспарына сәйкес курс күндізгі оқыту режимінде ұйымдастырылады. Оқу курсының ұзақтығы 80 академиялық сағатты құрайды;

Оқу үрдісі біліктілікті арттырудың белсенді сипатын қамтамасыз ететін оқытудың формалары мен әдістерін қамтиды: дәріс, таңдамалы дәрістер, тренингтер, практикалық жұмыстар, дөңгелек үстел;

Бағалау формасы үшін тыңдаушылардың кәсіби құзыреттіліктерінің даму деңгейін анықтау мақсатында «Оқу процесін психологиялық қамтамасыз ету моделі» презентациясы өткізіледі;

Білім беру процесін ұйымдастыру кезінде тыңдаушылардың кәсіби құзыреттіліктерінің даму деңгейін анықтау үшін сауалнама жүргізіледі.

7. Бағдарламаны оқу-әдістемелік қамтамасыз ету

«Білім беру үдерістерін психологиялық қамтамасыз ету» курсының оқу-тақырыптық жоспары (80 сағат)

№	Сабақтардың тақырыптары	Деріс	Практикалық жұмыс	Тренинг	Таңдамалы дәрістер	Презентация	Дөңгелек стол	Сауалнама	Барлығы
1.	Модуль 1. Нормативтік-құқықтық	4							4
1.1	Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023 – 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасының ғылыми-теориялық негіздері	2							2
1.2	Білім беру жүйесіндегі педагог-психологтардың қызметін реттейтін нормативтік құжаттар	2							2
2	Модуль 2. Басқарушылық	8	8						16
2.1	Жүйені басқарудағы басқару коммуникациясының моделі – оқытушы – білім алушы – педагог-психолог	2	2						4
2.2	Қазіргі оқу процесін ұйымдастыруға қойылатын талаптар	2	2						4
2.3	Тәрбие процесін психологиялық қамтамасыз ету түсінігі	2	2						4
2.4	Білім беру үдерістерін қолдауға және жетілдіруге арналған негізгі дамытушылық, түзету және өтемдік бағдарламалар	2	2						4
3.	Модуль 3. Мазмұндық-процессуалдық	12	12	12		4			40

3.1	Психологиялық-педагогикалық қолдаудың мәні. Білім беру субъектілері және оларды қамтамасыз ету ерекшеліктері	2	2						4
3.2	Психологиялық-педагогикалық қолдаудың міндеттері мен функциялары	2	2						4
3.3	Психологиялық-педагогикалық қолдаудың принциптері	2	2						4
3.4	Психологиялық-педагогикалық қолдаудың құрамдас бөліктері мен үлгілері	2	2						4
3.5	Оқу процесін психологиялық қамтамасыз етудің негізгі бағыттары	2	2	6					10
3.6	Психологиялық қолдау көрсету нысандары (кеңес беру, диагностикалық, түзету-дамыту, профилактикалық)	2	2	6					10
3.7	«Оқу процесін психологиялық-педагогикалық қамтамасыз ету моделі» презентациясы.					4			4
4	Модуль 4. Технологиялық	4	4				3	3	14
4.1	Технологиялық психологиялық қолдаудың білім алушылардың әл-ауқаты мен оқу үлгеріміне әсері	2	2						4
4.2	Этика және құпиялылық мәселелерін мұқият қарастыра отырып, технологиялық модульдерді біріктіруді талап ету	2	2						4
4.3	«Білім алушыларға жеке және қолжетімді қолдау көрсету» дөңгелек үстел						3		3
4.4	Тыңдаушылардың кәсіби құзыреттіліктерінің даму деңгейін анықтау							3	3
5	МОДУЛЬ 5. Өзгермелі				6				6
5.1	Мұғалім мәртебесін әдістемелік қамтамасыз ету, корпоративтік этика				3				3

	Психологиялық мектеп: Тәрбие мен білім берудегі гендерлік көзқарас								
5.2	Мектептегі зорлық-зомбылық: балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселесі.				3				3
	Психологиялық-педагогикалық қолдауды жүзеге асыру жағдайында мектептегі қауіп факторлары және олардың алдын алу.	4							4
	БАРЛЫҒЫ	28	24	12	6	4	3	3	80

Ескерту: 1 академиялық сағат – 45 минут (Педагог қызметкерлердің біліктілігін арттыру курстарын ұйымдастыру және өткізу, сондай-ақ педагог қызметін курстан кейінгі қолдау қағидаларына сәйкес. Қазақстан Республикасы Оқу ағарту министрінің 2023 жылғы 7 тамыздағы No 249 бұйрығы.

8. Оқыту нәтижелерін бағалау

Студенттердің кәсіби құзыреттіліктерінің даму деңгейін анықтау үшін «Оқу процесін психологиялық қамтамасыз ету моделі» презентациясы өткізіледі.

«Оқу процесін психологиялық қамтамасыз ету моделі» презентациясы.

Мақсат – осы Біліктілікті арттыру бағдарламасының Модульдерін меңгеру нәтижелері бойынша игерілген білім мен дағдылар деңгейін бағалау.

«Оқу процесін психологиялық қамтамасыз ету моделі» презентациясын **бағалау критерийлері** (5 слайдтан көп емес).

Презентацияны бағалау үшін ең көп ұпай саны - 15 балл:

0 – «дәлел жоқ», 1 – «әлсіз дәлел», 2 – «жеткілікті дәлел», 3 – «мықты дәлел».

№	Бағалау критерийлері	Балл				Барлығы
		0	1	2	3	
1	Өзін-өзі таныстыру деректері дұрыс бейнеленген					
2	Ерекшеліктері қарастырылып, әдістемелік аспектінің түсінігі қадағаланады					
3	Қорытынды аттестаттау жұмысы «Оқу процесін психологиялық қамтамасыз ету моделі» презентациясын қамтиды					

4	Қорытынды аттестаттау рәсімі қорғау кезінде презентацияны оқымау керек. Қатысушылар өз түсінігімен және сөздерімен сөйлеуі керек.					
5	Баяндаманы қорғау уақыты 15-20 минут.					
Қорытынды ұпай (максимум – 15 балл)						

9. Курстан кейінгі қолдау

1-кезең – куратор (мұғалім) әр түрлі байланыс құралдарын (электрондық пошта, мессенджерлер, әлеуметтік желілер (WhatsApp және т.б.), қызметтерді (Google - Duo, Hangouts және т.), Интернет платформалары;

2-кезең – электрондық пошта, мессенджерлер, әлеуметтік желілер арқылы пилоттық ұйымның тәжірибесін (студенттер құзыреттілігін) зерделеу. Оларды қажетті әдістемелік және цифрлық ресурстармен қамтамасыз ету, әдістемелік десанттарды жүргізу;

3-кезең – курс кураторы (оқытушы) студенттердің кәсіби құзыреттілігін дамыту үшін қажетті қолдауды:

- семинарларда, дөңгелек үстелдерде (облыстық, республикалық деңгейдегі) баяндамалар;
- кәсіби жарыстарға қатысу (облыстық, республикалық деңгейдегі);
- сараптамалық топқа қатысу (жұмыс және т.б.);
- ғылыми-әдістемелік мақалаларды республикалық және халықаралық деңгейдегі басылымдарда, бұқаралық ақпарат құралдарында (мүмкін авторлар бірлестігінде) жариялау.

10. Негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі

Негізгі әдебиеттер:

1. «Об утверждении государственных общеобязательных стандартов дошкольного воспитания и обучения, начального, основного среднего и общего среднего, технического и профессионального, послесреднего образования» (приказ Министра просвещения РК от 03.08.2022 г. № 348, с изменениями от 23.09.2022 № 406) // <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2200029836#z8>

2. «Об утверждении национального проекта «Качественное образование. Образованная нация». Постановление Правительства Республики Казахстан от 12.10.2021 г. № 726// <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2100000726>

3. Постановление Правительства Республики Казахстан от 27 декабря 2019 года № 988 Об утверждении государственной программы развития образования и науки Республики Казахстан на 2020 - 2025 годы.

4. Wang, Hui., Sui, Yang., Luthans, F., Wang, Danni., & Wu, Yanhong. (2014). Impact of authentic leadership on performance: Role of followers' positive

psychological capital and relational processes. *Journal of Organizational Behavior*, 35, 5-21 . <http://doi.org/10.1002/JOB.1850>

5. Sitzmann, Traci., & Ely, Katherine. (2011). A meta-analysis of self-regulated learning in work-related training and educational attainment: what we know and where we need to go.. *Psychological bulletin* , 137 3 , 421-42 . <http://doi.org/10.1037/a0022777>

6. Wang, Xiaomei., Zheng, Quanquan., & Cao, Xiancai. (2014). Psychological Capital. *Public Personnel Management*, 43, 371 - 383. <http://doi.org/10.1177/0091026014535182>

7. Yuan, Feirong., & Woodman, R.. (2010). Innovative Behavior in the Workplace: The Role of Performance and Image Outcome Expectations. *Academy of Management Journal*, 53, 323-342. <http://doi.org/10.5465/AMJ.2010.49388995>

8. Hancox, Jennie E., Ntoumanis, N., Thøgersen-Ntoumani, C., & Quested, E.. (2015). Self-determination theory. <http://doi.org/10.4135/9781483346243.n302>

9. Zee, Marjolein., & Koomen, Helma M. Y. (2016). Teacher Self-Efficacy and Its Effects on Classroom Processes, Student Academic Adjustment, and Teacher Well-Being. *Review of Educational Research*, 86, 1015 - 981. <http://doi.org/10.3102/0034654315626801>

10. Kassymova GK, Arpentieva MR, Zhigitbekova BD, Schachl H, Kosherbayeva AN, Aganina KZ, Vafazov FR, Menshikov PV, Golubchikova MG, Korobchenko AI. Building Resilience in Students: Managed and Minimised Stress in Students. *OBM Neurobiology* 2023; 7(4): 193; <http://doi.org/10.21926/obm.neurobiol.2304193>

11. Социально-педагогическая направленность деятельности учителя начальных классов с детьми с девиантным поведением / А.М. Копалиани. – Тверь: Тверской государственный университет, 2012.

Қосымша әдебиеттер:

1. Осухова Н.Г. Психологическая помощь в трудных и экстремальных ситуациях. -М.: Академия, 2005.

2. Методика воспитательной работы. Учебное пособие для студентов выших учебных заведений / Л.А. Байкова, [и др.]; плд ред. В.А. Слостенина. – М.: Академия, 2005.

3. Zee, Marjolein., & Koomen, Helma M. Y. (2016). Teacher Self-Efficacy and Its Effects on Classroom Processes, Student Academic Adjustment, and Teacher Well-Being. *Review of Educational Research*, 86, 1015 - 981. <http://doi.org/10.3102/0034654315626801>

4. Бартон, КС (2015). Техники выявления: заставить людей говорить об идеях, о которых они обычно не говорят. *Теория и исследования в области социального образования*, 43 (2), 179-205.

5. Zee, Marjolein., & Koomen, Helma M. Y. (2016). Teacher Self-Efficacy and Its Effects on Classroom Processes, Student Academic Adjustment, and Teacher Well-Being. *Review of Educational Research*, 86, 1015 - 981. <http://doi.org/10.3102/0034654315626801>

6. Spinelli, M., Lionetti, Francesca., Pastore, M., & Fasolo, M. (2020). Parents' Stress and Children's Psychological Problems in Families Facing the COVID-19 Outbreak in Italy. *Frontiers in Psychology*, 11. <http://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01713>
7. Бэсси, М. (1998). Исследование действия для улучшения образовательной практики. *Исследования учителей и улучшение школы: открывая двери изнутри*, 93-108.
8. Maruskin, Laura A., Thrash, Todd M., & Elliot, A. (2012). The chills as a psychological construct: content universe, factor structure, affective composition, elicitors, trait antecedents, and consequences. *Journal of personality and social psychology*, 103 1, 135-57. <http://doi.org/10.1037/a0028117>
9. Götze, H., Brähler, E., Gansera, L., Polze, N., & Köhler, N. (2014). Psychological distress and quality of life of palliative cancer patients and their caring relatives during home care. *Supportive Care in Cancer*, 22, 2775-2782. <http://doi.org/10.1007/s00520-014-2257-5>
10. Bennell, K., Nelligan, Rachel K., Dobson, Fiona., Rini, C., Keefe, Francis., Kasza, J., French, Simon D., Bryant, Christina., Dalwood, Andrew., Abbott, J., & Hinman, R. (2017). Effectiveness of an Internet-Delivered Exercise and Pain-Coping Skills Training Intervention for Persons With Chronic Knee Pain. *Annals of Internal Medicine*, 166, 453-462. <http://doi.org/10.7326/M16-1714>
11. Pedrosa, A., Bitencourt, Letícia., Fróes, Ana Cláudia Fontoura., Cazumbá, Maria Luíza Barreto., Campos, Ramon Gustavo Bernardino., Brito, Stephanie Bruna Camilo Soares de., & Silva, A. C. Simões. (2020). Emotional, Behavioral, and Psychological Impact of the COVID-19 Pandemic. *Frontiers in Psychology*, 11. <http://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.566212>
12. Pollock, A., Campbell, P., Cheyne, J., Cowie, J., Davis, Bridget., McCallum, J., McGill, Kris., Elders, A., Hagen, S., McClurg, D., Torrens, C., & Maxwell, M. (2020). Interventions to support the resilience and mental health of frontline health and social care professionals during and after a disease outbreak, epidemic or pandemic: a mixed methods systematic review. *The Cochrane database of systematic reviews*, 11, CD013779. <http://doi.org/10.1002/14651858.CD013779>
13. Franchini, E., Brito, C., & Artioli, G. (2012). Weight loss in combat sports: physiological, psychological and performance effects. *Journal of the International Society of Sports Nutrition*, 9, 52 - 52. <http://doi.org/10.1186/1550-2783-9-52>
14. Cho, Jeewon., & Treadway, Darren C. (2011). Organizational identification and perceived organizational support as mediators of the procedural justice–citizenship behaviour relationship: A cross-cultural constructive replication. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 20, 631 - 653. <http://doi.org/10.1080/1359432X.2010.487363>
15. Brown, Taylor., Berman, S., McDaniel, K., Radford, C., Mehta, P., Potter, J., & Hirsh, D. (2020). Trauma-Informed Medical Education (TIME): Advancing Curricular Content and Educational Context. *Academic Medicine*. <http://doi.org/10.1097/ACM.0000000000003587>

16. Steiger, Miriah., Bharucha, Timir J., Venkatagiri, Sukrit., Riedl, Martin J., & Lease, Matthew. (2021). The Psychological Well-Being of Content Moderators: The Emotional Labor of Commercial Moderation and Avenues for Improving Support. Proceedings of the 2021 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems. <http://doi.org/10.1145/3411764.3445092>
17. Nicolaou, Constantinos. (2021). Media Trends and Prospects in Educational Activities and Techniques for Online Learning and Teaching through Television Content: Technological and Digital Socio-Cultural Environment, Generations, and Audiovisual Media Communications in Education. Education Sciences. <http://doi.org/10.3390/educsci11110685>
18. Varina, H., Osadchyi, V., Osadcha, K., Shevchenko, S., & Lytvynova, S. (2021). Peculiarities of cloud computing use in the process of the first-year students' adaptive potential development, 521-538. <http://doi.org/10.31812/123456789/4453>
19. Topuzov, O., Malykhin, O., & Aristova, N. (2021). System of psychological and didactic tasks players in the educational process face in the paradigm “teachers – schoolchildren – parents” amid the covid-19 pandemic. Education: Modern Discourses. <http://doi.org/10.37472/2617-3107-2021-4-03>
20. Raskalinos, Valeriya Nikolaevna. (2016). Psychological and pedagogical support of the educational process, 11-15. <http://doi.org/10.18323/2221-5662-2016-4-11-15>
21. Юдин, С. А. (2016). Взаимосвязь показателей самоорганизации учебной деятельности студентов вуза и временной перспективы личности, 151-155. <http://doi.org/10.21603/2078-8975-2016-2-151-155>
22. Kryvylova, O., Sosnickaya, Natalya., Oleksenko, K., Oleksenko, R., & Khavina, Irina. (2021). The acmeological framework for modern higher education as a step towards sustainable development of society, 5, 55-64. <http://doi.org/10.37028/LINGCURE.V5NS3.1369>
23. О'Дочартей, Н. (2007). *Навыки интернет-исследований: как искать литературу и находить исследовательскую информацию в Интернете*. Лондон; Мудрец.
24. Blake, H., Bermingham, Fiona., Johnson, G., & Tabner, A. (2020). Mitigating the Psychological Impact of COVID-19 on Healthcare Workers: A Digital Learning Package. International Journal of Environmental Research and Public Health, 17. <http://doi.org/10.3390/ijerph17092997>
25. Павлуцкий А.В., Алехина О.Е. Обучение действием: новый подход к корпоративному обучению и развитию персонала // Управление персоналом, 2001. № 5. С. 15-19.
26. Педагогический мониторинг в системе активного обучения учителей на курсах повышения квалификации: Метод. пособие для системы повышения квалификации педагогических кадров/Под ред. Б.А.Тургумбаевой и В.Т.Тихомировой – Алматы, 2006. - 76 с.
27. Lewis, Catrin E., Roberts, N., Andrew, M., Starling, E., & Bisson, J. (2020). Psychological therapies for post-traumatic stress disorder in adults: systematic review

and meta-analysis. European Journal of Psychotraumatology, 11.
<http://doi.org/10.1080/20008198.2020.1729633>